

II. FEJEZET.

A MINDENSÉG ÁLTALÁNOS ELEMEL.

1. A dolgok alapelvének ismerete. — 2. A szellem és az anyag.
— 3. Az anyag tulajdonságai. — 4. Az egyetemes kiterjedtség.

A dolgok alapelvének ismerete.

17. Ismerhetik-e az emberek a dolgok alapelvét?
„Nem, Isten nem enged a földi embernek mindent leleplezni.“

18. Be fog-e hatolni valaha az ember azoknak a dolgoknak a titkaiba, amelyek most még el vannak előle rejtve?

„Amily mértékben tisztul az ember, olyan mértékben hull alá a fátyol; de bizonyos dolgok megértéséhez olyan képességekre van szüksége, amelyek még most nem állanak rendelkezésére.“

19. Nem hatolhat-e be az ember a természet titkaiba tudományos kutatások útján?

„A tudomány arra való, hogy mindenben előmeneteleket tehessen, de az Isten által megszabott határokat át nem lépheti.“

Minél mélyebben hatolhat be az ember ezekben a rejtélyekben, annál inkább csodálhatja a Teremtő hatalmát és bölcsességét; csak hogy akár gögből, akár gyöngeségből, éppen a saját értelme teszi őt tévedések játékvá, rendszert rendszerre halmoz és napról-napra láthatja, hányszor tartotta igazságnak a tévedést és viszont hány igazságot vetett el, tévedésnek tartva azt. Mindezek az ő gögjéből származó csalódások.

20. Lehet-e az embernek a tudományos kutatások terén kívül eső oly felsőbbrendű közleményeket kapnia, melyek az érzékei útján szereshető bizonyítékok körén kívül esnek?

„Igen, ha Isten hasznosnak látja, felderíthet oly dolgokat, melyeket a tudomány még nem ismerhet.“

Epen e közlemények útján szereshet az ember bizonyos határig multjára és jövődő sorsára vonatkozó ismereteket.

A szellem és az anyag.

21. Örök idő óta volt-e meg az anyag, miképen Isten; vagy teremtette-e Isten valamikor az anyagot?

„Ezt csakis maga Isten tudja. Egyet azonban megmondhat az eszetek, hogy t. i. Isten, a szeretet ösforrása soha tétlen nem volt. Bármily messze essék is képzeletetekben Isten munkálkodásának kezdete, lehetséges-e csak egy pillanatra is tétlennek képzelnetek el Őt?“

22. Az anyagot általában úgy értelmezik, hogy anyag alatt mindazt értjük, aminek kiterjedése, vagyis térfogata van, ami benyomást gyakorol érzékeinkre és ami áthathatlan. Helyesek ezek a magyarázatok?

„A magatok szempontjából helyes, mert ti csak olyasmit állíthattok, amit ismertek. Vannak azonban előttek ismeretlen állapotai is az anyagnak. Lehet például annyira légiés és finom az anyag, hogy semmi-féle benyomást sem gyakorol a ti érzékeitekre, és mégis anyag az, bár számotokra nem az volna.“

Hogyan értelmezhetitek ti az anyagot?

„Az anyag a szellemet lebilincselő kötelék, vagyis eszköz, mely a szellem szolgálatára áll, és amelyben ez tevékenységét kifejti.“

Ilyen szempontból azt mondhatjuk, hogy az anyag az a közvetítő tényező, melynek segítségével és amelyen a szellem dolgozik.

23. Mi a szellem?

„A világegyetem értelmes alapelve.“

Milyen a szellem benső természetete?

„Nehéz ezt a ti nyelveteken megmagyarázni. Nektek semmi a szellem, mert nem tapintható, nekünk azonban valami. Értsétek meg jól, hogy a semmi nem létezik.“

24. Azonos-e a szellem az értelemmel?

„Az értelem lényeges kiegészítője a szellemnek, de mind a kettő belekeveredik a közös alapelvbe úgy, hogy számotokra a kettő egy és ugyanaz.“

25. Független-e a szellem az anyagtól, vagy csak sajátága-e az anyagnak, mint sajátágai a színek a fénynek és a hangok a levegőnek?

„Mind a kettő különálló, de a szellemnek az anyaggal egyesülnie kell, hogy értelmessé tegye az anyagot.“

Van-e szüksége a szellemnek is erre az egyesülésre azért, hogy nyilvánulhasson? (Szellem alatt itt az értelem alapelvét értjük, eltekintve az egyénektől, kiket szintén szellemeknek nevezünk.)

„Szükséges nektek, mert nem vagytok úgy szervezve, hogy a szellemet az anyagtól elkülönítve észrevehetnétek; érzékeitek nem arra valók.“

26. Megérthetjüke- a szellemet az anyag nélkül és az anyagot a szellem nélkül?

„Gondolatban kétségtelenül megérthetitek.“

27. Így tehát a világegyetemnek két általános eleme volna, t. i. az anyag és a szellem?

„Igen, és mindezek fölött Isten áll, mint teremtője és atyja mindennek. Ez a három az alapelve mindennek, ami van, ez az egyetemes háromság.¹ Hozzá kell azonban számítanunk az anyagi elemhez az általános fluidot (láthatatlan finom anyagot), mely közvetítőképen szerepel szellem és a szorosabb értelemben vett

¹ Az újabb szellemi kinyilatkoztatások és nevezetesen Vay Adelma „Geist, Kraft, Stoff“ című könyve azt az alaptételt állítja fel, hogy minden, ami létezik szellemből, erőből és anyagból áll. Csakhogy ez a három alkotórész Istenben, a teremtésben abszolút mértékben, míg a teremtésben, akár részeiben egyenként vagy összességében vegyük is azt, csak relatív mértékben van meg. Bármilyen különösnek tessék tehát, Istenben is megvan e három alkotórész, ha mi ezt korlátozott emberi észszel nem is vagyunk képesek felfogni. „A szellemi principium, Isten magában foglalja a legnagyobb képességet és legmagasabb értelmet, meg a leghatalmasabb erőt, mely korlátlan akaratában rejlik és rezgésekben nyilvánul, valamint az anyag legmagasabb fokát, mely az ősvilágosság.“ Amint ezt Vay Adelma szellemi vezetői az idézett műben kinyilatkoztatták.

A fordító.

anyag között, amely anyag ugyanis sokkal durvább, semhogy a szellem hathatna rá. Noha a fluidot bizonyos szempontból az anyagelemhez tartozónak vehetnők, különleges sajátágainál fogva meg kell attól különböztetnünk; mert ha határozottan anyag volna, nem volna rá okunk, hogy ne tartsuk a szellemet is annak. A szellem és az anyag közé helyeztetvén, fluid a fluid, amint anyag az anyag; és az anyaggal való megszámlálhatatlan összetételében fogékony arra, hogy a szellem befolyása alatt a végtelenségig változó dolgokat alkosson, amelyekből ti csak igen csekély részt ismertek. Ez az általános, vagy őseredetű, vagy elemi fluidum az a ható anyag, amelyre a szellemnek szüksége van, de ugyancsak ő az a principium, mely nélkül az anyag örökké osztott állapotban maradna és sohasem szerezhetné meg azokat a tulajdonságokat, melyeket a nehézkedési törvény neki ad.“

Az volna-e ez a fluid, amit mi villamosságnak nevezünk?

„Mondtuk már, hogy az sokféle összetételt képes alkotni. Amit ti villamos fluidnak és delejes fluidnak neveztek, az csak az egyetemes fluid változata, ez meg jobban mondva csak tökéletesebb, finomabb anyag, melyet függetlennek tekinthetünk.“

28. Mivel a szellem maga valami, nem volna-e helyesebb és nem adna-e kevesebb zavarra okot, ha ezt a két általános elemet így különböztetnők meg egymástól: tétlen anyag és értelmes anyag?

„A szókkal mi keveset törődünk; a ti dolgotok, nyelveteket érthetőbbé tenni. Vitáitok csaknem mindig onnan erednek, hogy a szók értelmezésére nézve nem értetek egyet, mert tökéletlen a nyelvetek az oly dolgok kifejezésére, melyek nem esnek érzékeitek alá.“

Világos tényen alapszik minden feltevés. Mi ugyanis látunk értelmetlen anyagot és látunk értelmes alapelvet, mely nem függ az anyagtól. Nem ismerjük azonban e két dolognak az eredetét és az összefüggését. Nem tudjuk, van-e közös forrásuk, vagy nincs, és megvannak-e a kellő érintkezési pontjaik, vagy nincsenek; nem tudjuk továbbá, hogy van-e az értelemnek

saját léte, vagy csak másnak a tulajdona vagy hatása-e, valamint azt sem tudjuk, hogy mint némelyek vélik, nem az istenségnek kiáramlása-e az értelem? Különálló dolognak látszik nekünk a kettő, és azért tekintjük azt a világegyetemet képező két alapelvnek. Mindenekfölött pedig egy olyan értelmet látunk, mely uralkodik minden más értelmén és kormányozza valamennyit, és tőlük lényeges tulajdonságai által különbözik. Ez a legfelsőbb értelem, melyet Istennek nevezünk.

Az anyag tulajdonságai.

29. Lényeges tulajdonsága-e az anyagnak a mérhető suly?

„Annak, amit ti anyagnak neveztek, lényeges tulajdonsága; de nem annak, amit általános fluid alatt értünk. Az a finom éteri anyag, mely ezt a fluidot képezi, nektek sulytalan, mindamellett alapelve a ti sulyos anyagotoknak.“

A suly viszonylagos fogalom. A világok vonzóerején kívül eső térségben nincsen suly, valamint magasság és mélység sincs.

30. Egyetlen elemből áll-e az anyag, vagy több elemből?

„Egyetlen őselem alkotja az anyagot. Azok a testek, melyeket ti egyszerű testeknek tartotok, nem valódi elemek, csupán átalakulásai az őszanyagoknak.“

31. Honnan származnak az anyagnak különböző tulajdonságai?

„Oly változatok ezek, amelyek az elemparányok bizonyos körülmények közötti összeköttetéseikben rejlenek.“

32. Eszerint tehát csak ugyanegy egyetlen őszanyag módosulásai volnának az ízek, a szagok, színek, hangok és a testek mérgező vagy gyógyító minősége?

„Igen, kétség nélkül; és csakis az e tulajdonságokat fölvevő érzékszervek berendezése szerint léteznek.“

Bizonyítja ezt az elvet az a tény is, hogy nem mindenki veszi egyenlően észre a testek tulajdonságait.

Egyik ember kellemes ízűnek találja azt, ami a másiknak rossz; némelyek kéknek nézik azt, amit mások pirosnak látnak; és ami az egyiknek méreg, a másiknak nem árt, vagy épen egészségére válik.

33. Képes-e ugyanaz az elemanyag minden módosulásra és megszerezhet-e minden tulajdonságot?

„Igen és épen ez az, amit az alatt kell értenünk, hogy mindenben megvan minden.“¹

Az oxigén, a hidrogén, nitrogén, szén és minden más test, amit mi egyszerűnek tartunk, csupán más-más módoszata az őszanyagoknak. Mindeddig még semmiféle más módon sem vagyunk képesek felhatolni az őszanyagig, mint a gondolat utján; azért valóságos elemeknek tetszenek nekünk ezek a testek, és minden egyéb következtetés nélkül azoknak is tarthatjuk?

Igazat ad-e az elmélet annak a nézetnek, mely szerint az anyagnak csak két lényeges tulajdonsága van, t. i. az erő és a mozgás; és mely szerint minden egyéb tulajdonság csak másodrendű hatás, mely az erő foka és a mozgás iránya szerint változik?

„Ez a nézet helyes, de ki kell egészíteni azzal, hogy a tulajdonság a parányok elhelyeződése szerint is változik; amint látod például, hogy az át nem látszó testek átlátszókká válhatnak és viszont.“

34. Van-e határozott alakjuk a parányoknak?

„Kétségkívül van határozott alakjuk, de olyan, amit ti fel nem foghattok.“

¹ Ebből az elvből magyarázható meg a delejezők előtt ismeretes ama jelenség, hogy az akarat utján bármely anyagot a legkülönbözőbb tulajdonságokkal lehet ellátni. A vizet p. o. lehet valamely határozott ízűvé tenni vagy olyan hatásúvá, amilyen más anyag. Abból pedig, hogy nincs több egyetlen őszelemnél, melynek változatai képezik az anyagok különböző tulajdonságait, az következik: hogy egy és ugyanaz a princípiuma a legártalmatlanabb anyagnak is, ami a legártalmasabbnak. Így a víz, mely egy rész oxigénből és két rész hidrogénből áll, maróvá válik, mihelyt megkétyszerzzük benne az oxigén részt. Hasonló átalakulást okozhat az akarat által irányított delejes hatás is.

² A legújabb fizikai megállapítások (elektron elmélet) igazolják szerző feltevéseit. A fordító.

Állandó-e vagy változó ez az alak?

„Állandó az öselemparányok alakja, de változó a másodrendűeké, melyek csupán csoportosulásai az előbbieknak; mert amit ti parányoknak neveztek, az még távol áll az elemparányoktól.“

Az egyetemes kiterjedtség.

35. Végtelen-e az egyetemes kiterjedtség, vagy van-e határa?

„Végtelen. Képzeld el, hogy van határa, mi lehetne akkor a határon túl? Jól tudom, hogy ez zavarba ejti az eszedet, és mégis azt mondja neked, hogy másként ez nem lehetne. Ugyanigy megvan a végtelenség minden dologban, csak hogy a ti kis látókörötökben azt nem érthetik meg.“

Ha feltételezzük, hogy a térségnek van határa, akkor, ha mindjárt oly messzeségbe képzeljük is azt a határt, ameddig csak képes elhatni a gondolatunk: az eszünk azt mondja, hogy azon a határon túl kell még valaminek lennie; és így folytatódna ez az egyik határtól a másikig, a végtelenségig; mert ha mindjárt az abszolút üresség volna is az a valami, még az is térség volna.

36. Van-e valahol abszolút üresség az egyetemes kiterjedtségben?

„Nincs. Semmi sem üres. Ami neked üres, azt olyan anyag tölti be, amit a te érzékeid és műszereid fel nem fognak.“